ECLI:LV:AT:2019:1022.11905016412.4.L
Lieta Nr. 11905016412, SKK-303/2019
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2019.gada 22.oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: senatori Pēteris Opincāns, Artūrs Freibergs, Aivars Umiņskis

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ un viņa aizstāvja Māra Bites, un cietušā Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzībām par Zemgales apgabaltiesas 2018.gada 3.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Jelgavas tiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedumu
/pers. A/, personas kods /personas kods/, atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.^{2} panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015.gada 3.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar piespiedu darbu uz 240 stundām.
No /pers. A/ valsts labā piedzīta kaitējuma kompensācija 39858,17 *euro* apmērā.

[2] Ar Jelgavas tiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedumu /pers. A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.^{2} panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015.gada 3.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā par nelikumīgu alkoholisku dzērienu glabāšanu lielā apmērā.

[3] Ar Zemgales apgabaltiesas 2018.gada 27.februāra spriedumu Jelgavas tiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedums atcelts.
/pers. A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 221.^{2} panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 03.12.2015.) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar piespiedu darbu uz 100 stundām.
No /pers. A/ valsts labā piedzīta kaitējuma kompensācija 3231,53 *euro* apmērā. Pārējā daļā kaitējuma kompensācija nav noteikta.

[4] Ar Augstākās tiesas 2018.gada 9.augusta lēmumu Zemgales apgabaltiesas 2018.gada 27.februāra spriedums atcelts pilnībā un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[5] Ar Zemgales apgabaltiesas 2018.gada 3.decembra spriedumu Jelgavas tiesas 2017.gada 24.aprīļa spriedums atcelts daļā par /pers. A/ atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 221.^{2} panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015.gada 3.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, par noteikto sodu un daļā par noteiktās kaitējuma kompensācijas apmēru.
/pers. A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 221.^{2} panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015.gada 3.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar piespiedu darbu uz 100 stundām. Zemgales apgabaltiesa ir atzinusi, ka /pers. A/ ir izdarījis nelikumīgu alkoholisko dzērienu lielā apmērā pārvietošanas mēģinājumu.
No /pers. A/ valsts labā piedzīta kaitējuma kompensācija 3121,65 *euro* apmērā, bet pārējā daļā kaitējuma kompensācija nav noteikta.

[6] Apsūdzētais /pers. A/ un viņa aizstāvis M. Bite kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.
Sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.
[6.1] Apelācijas instances tiesas spriedums neatbilst Kriminālprocesa likuma 564.panta ceturtās daļas, 511.panta otrās daļas, 512.panta pirmās daļas, 320.panta ceturtās daļas prasībām, jo spriedums ir pretrunīgs un nav pamatots.
Tiesa atzinusi, ka neviens no lieciniekiem nav liecinājis, ka būtu redzējis /pers. A/ vadām automašīnu „Mercedes Benz Vito". Nomazgājumi no automašīnas ātruma pārslēga, durvju stikla iekšpuses un aizdedzes atslēgām atzīti par identifikācijai nederīgiem. Līdz ar to tiesas secinājumi par /pers. A/ saistību ar automašīnu ir nepareizi.
Tiesas atsauce uz liecinieka /pers. B/ liecībām pirmās instances tiesā nav pietiekošs pamats secinājumam, ka /pers. A/ ir persona, kas vadījusi šo automašīnu. Apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 128.panta trešajā daļā noteikto, ka nevienam no pierādījumiem nav iepriekš noteikta augstāka ticamības pakāpe nekā pārējiem pierādījumiem.
[6.2] No noziedzīgā nodarījuma apraksta izriet, ka /pers. A/ ar šļūteni pārlēja automašīnā novietotajās mucās nezināmas izcelsmes alkoholisku dzērienu. Šāda veida nezināmas izcelsmes alkohola pārvietošana nav Krimināllikuma 221.^{2} panta otrās daļas objektīvās puses pazīme. Šķūnis, kurā atradās alkohols, nepieder apsūdzētajam.
Krimināltiesību pēc Krimināllikuma 221.^{2} panta iestājas, ja persona apzinājusies savas darbības vai bezdarbības kaitīgumu un apzinājusies vēlējusies vai pieļāvusi kaitīgo seku iestāšanos. /pers. A/ sevi par vainīgu inkriminētajā apsūdzībā nekad nav atzinis. Apelācijas instances tiesa nav skaidrojusi apsūdzētā rīcības subjektīvo pusi.
[6.3] Apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 128.pantu, jo nav analizējusi un vērtējusi visus lietā pārbaudītos pierādījumus kopumā un savstarpējā sakarībā. Tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 512.panta otrās daļas prasības, jo tiesas sēdē nav pārbaudījusi liecinieka /pers. B/ spēju konkrētajā vietā pareizi uztvert notikuma gaitu un objektīvi par to sniegt liecības.

Tiesa ir pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 19.panta trešo daļu, jo nav vērtējusi visas saprātīgās šaubas par labu apsūdzētajam. Saskaņā ar Satversmes 92.pantu viena no cilvēka pamattiesībām ir nevainīguma prezumpcija.

Procesa virzītājs nav savācis visus pierādījumus un nav noteicis visas nepieciešamās ekspertīzes. Minētie apstākļi jāvērtē par labu apsūdzētajai personai, jo pretējā gadījumā tiktu pārkāpts Kriminālprocesa likuma 17.pants par procesuālo funkciju nodalīšanu.

[7] Valsts ieņēmumu dienests kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par /pers. A/ atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 221.^{2} panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2015.gada 3.decembrim) paredzētajā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, par viņam noteikto sodu, daļā par kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu, un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[7.1] Apelācijas instances tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas un 512.panta pirmās daļas prasības, kā rezultātā nonākusi pie nelikumīga nolēmuma.

[7.2] Tiesas tiesību normu interpretācija, ka valdījuma pār nelikumīgajiem alkoholiskajiem dzērieniem konstatēšanai nepieciešams gūt pierādījumus, ka /pers. A/ šos dzērienus ir nogādājis un novietojis šķūnī, nav pareiza. Tiesas secinājumi par valdījuma institūtu nav pilnīgi.

Tiesa ir aprobežojusies tikai ar Civillikuma 876.panta pirmo daļu, taču valdījuma institūtu nav sistēmiski tulkojusi kopsakarā ar citām Civillikuma 875.-926. panta normām. Tiesa nav pamatojusies uz Civillikuma 881.pantu un 883.panta 6.punktu, lai gan to vajadzēja darīt, ievērojot apstākli, ka /pers. A/ rīcībā bija atslēga šķūņa atslēgšanai. Ar liecinieku /pers. B/ un /pers. C/ liecībām apstiprinās, ka, novērojot minēto šķūni, konstatēts, ka pie tā piebrauc automašīna, no tās izkāpj vīrietis (/pers. A/), kurš atslēdz šķūņa durvis un iebrauc tur ar automašīnu. Novērošanas laikā citas personas šķūnī neiegāja un no tā neizgāja.

[7.3] Civillikuma 881.pants paredz, ka lietu ņemt savā varā var arī neskaroties tieši pie tās, tādēļ jau sākotnēji ir nepareizs Zemgales apgabaltiesas secinājums, ka attiecībā uz valdījuma institūtu nepieciešams pierādīt, ka /pers. A/ šos alkoholiskos dzērienus bija nogādājis un novietojis šķūnī.

Civillikuma 883.panta 6.punkts paredz, ka kustamu lietu varā ņemšana uzskatāma par notikušu, kad ieguvējam nodotas to telpu atslēgas, kurās lieta atrodas.

[7.4] Tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 128.panta otrās daļas prasības, jo nav pienācīgi novērtējusi liecinieku /pers. D/, /pers. E/, /pers. B/ un /pers. C/ liecības.

Apelācijas instances tiesa nav sasniegusi Kriminālprocesa likuma 1.pantā minēto mērķi, tādējādi aizskarot cietušā intereses saņemt kompensāciju par radīto kaitējumu atbilstoši Kriminālprocesa likuma 22.pantam.

Apelācijas instances tiesa secinājumus par apsūdzības būtību balstījusi uz nepārbaudītu un neobjektīvu krimināllietā esošo pierādījumu novērtējumu, turklāt tiesas spriedums ir pretrunīgs. Kaut arī tiesa norādījusi, ka lietas materiālos nav pierādījumu, ka /pers. A/ glabājis šķūnī nelikumīgus alkoholiskus dzērienus, tā motīvu daļā atzinusi, ka jau no lietā konstatētajiem apstākļiem loģiski izriet, ka apsūdzētais bija ieradies pēc šķūnī uzglabātā nelikumīgā alkohola.

Motīvu daļa

[8] Kasācijas instances tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atstājams negrozīts, bet apsūdzētā /pers. A/ un viņa aizstāvja M. Bites kasācijas sūdzība, un Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzība noraidāmas.

[8.1] No apsūdzētā un viņa aizstāvja kasācijas sūdzības izriet, ka sūdzības iesniedzēji nepiekrīt apelācijas instances tiesas sniegtajam pierādījumu novērtējumam un sniedz citādu lietā iegūto pierādījumu novērtējumu. Apsūdzētais /pers. A/ un viņa aizstāvis M. Bite kasācijas sūdzībā bez pamatojuma atsaukušies uz Kriminālprocesa likuma 19.panta trešās daļas, 128.panta, 320.panta ceturtās daļas, 511.panta otrās daļas, 512.panta pirmās daļas, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumiem. Senāta ieskatā, kasācijas sūdzībā norādītie motīvi saistīti ar vēlmi, lai kasācijas instances tiesā atkārtoti izvērtētu pierādījumus un panāktu apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ.

Ar pārbaudītajiem, novērtētajiem pierādījumiem apelācijas instances tiesa konstatējusi noziedzīga nodarījuma, kas paredzēts Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 221.^{2} panta otrajā daļā, subjektīvo un objektīvo pusi. Pierādīšanas priekšmetā ietilpstošos apstākļus pierāda ar pieļaujamiem, attiecināmiem, ticamiem un pietiekošiem pierādījumiem, kas iegūti, pārbaudīti un novērtēti Kriminālprocesa likuma noteiktajā kārtībā. Senāts nekonstatē pārkāpumus pierādījumu izvērtēšanā.

Tiesai nav radušās šaubas par apsūdzētā /pers. A/ vainīgumu. Kasācijas instances tiesai nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas atzinumus, kas pamatoti ar Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā novērtētajiem pierādījumiem.

[8.2] Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka pierādījumu ticamības jēdziens un novērtēšanas prasības ir noteiktas Kriminālprocesa likuma 128.pantā, taču izvēle, kuriem pierādījumiem ticēt, bet kuriem neticēt, ir tās tiesas kompetencē, kas izspriež lietu pēc būtības. Arī jautājums par to, vai lietā esošie pierādījumi ir vai nav pietiekami apsūdzētā vainīguma konstatēšanai, ir būtības jautājums. Savukārt atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124.panta piektajā daļā noteiktajam, pierādījumu pietiekamības kritērijs ir saprātīgu šaubu esība vai neesība par apsūdzētā vainīgumu, kura izvērtēšana tāpat ir tās tiesas kompetencē, kas izskata lietu pēc būtības (*sk.Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2019.gada 9.septembra lēmumu lietā Nr.SKK-122/2019 (ECLI:LV:AT:2019:0909.11502003115.6.L)*).

[9] Senāts atzīst, ka Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzība iesniegta nepamatoti. Konkrētajā lietā Senāts jau 2018.gada 9.augusta lēmumā norādīja, ka prokurora iesniegtais kasācijas protests par to, ka Zemgales apgabaltiesa ar savu 2018.gada 27.februāra spriedumu bez pamatojuma grozījusi noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju un samazinājusi /pers. A/ inkriminēto darbību apjomu, nav apmierināms. No minētā Senāta lēmuma izriet, ka kasācijas instances tiesa neapšaubīja apelācijas instances tiesas norādīto noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju un veikto zaudējumu aprēķinu par nelikumīgo alkoholisko dzērienu apjomu, par kura pārvietošanas mēģinājumu tiesa apsūdzēto /pers. A/ atzina par vainīgu.

Turklāt par apelācijas instances tiesas 2018.gada 3.decembra spriedumu prokurors kasācijas protestu nav iesniedzis. Minētais nozīmē to, ka prokurors ir piekritis apelācijas instances tiesas spriedumam, tiesas sniegtajai noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijai un veiktajam zaudējumu aprēķinam. Tikai prokuroram ir ekskluzīva funkcija valsts apsūdzības uzturēšanā.

Augstākā tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka, pastāvot apstākļiem, kad prokurors savas tiesības noprotestēt apelācijas instances tiesas spriedumu lietā nav izmantojis, nav arī paudis atbalstu cietušā iesniegtajai kasācijas sūdzībai, cietušā kasācijas sūdzība noraidāma (*sk.Augstākās tiesas 2018.gada 14. jūnija lēmumu lietā Nr.SKK-23/2018 (15830722711)*).

Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[10] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, tas atbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512., 564. panta

prasībām, tādēļ tā atcelšanai vai grozīšanai nav pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, tiesa

nolēma:

atstāt negrozītu Zemgales apgabaltiesas 2018.gada 3.decembra spriedumu, bet apsūdzētā /pers. A/ un viņa aizstāvja Māra Bites, un cietušā Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzības noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

P. Opincāns A. Freibergs A. Uminskis